

Mezinárodní sčítání vodních ptáků v České republice v lednu 2015

The International Waterbirds Census in the Czech Republic in January 2015

Zuzana Musilová, Petr Musil & Erika Prokešová

Katedra ekologie FŽP ČZU, Kamýcká 1176, 165 21 Praha 6 - Suchdol, e-mail: iwccz@post.cz

V lednu 2015 proběhl v České republice **50. ročník Mezinárodního sčítání vodních ptáků** (dále IWC). Tento globálně koordinovaný monitorovací program probíhá v České republice již od roku 1966 pod záštitou Wetlands International (dříve IWRB) - viz např. Pellantová 1995, 1996, 1997, 1998, Musilová *et al.* 2003, Musilová & Musil 2004, Musilová & Musil 2005, Musilová *et al.* 2008, 2009, 2010, Musil & Musilová 2010, Musilová *et al.* 2011, 2014a, b. Cílem tohoto monitorovacího programu je získávání údajů využitelných pro odhad velikosti tahových populací, identifikace populací a druhů s výraznými změnami početnosti a následně i vytipování významných lokalit vodního ptactva na lokální, národní i mezinárodní úrovni (Wetlands International 2002, 2006).

V lednu 2015 se do Mezinárodního sčítání vodních ptáků v České republice zapojilo více než 330 dobrovolných sčítatelů z řad profesionálních i amatérských ornitologů, kteří sčítali **na 684 lokalitách**. Celkový počet sledovaných lokalit byl **absolutně nejvyšší za celou historii** tohoto sčítání u nás. Dosud nejvíce lokalit (680) bylo v předchozím roce 2014. Z tohoto počtu bylo 556 lokalit sledovaných i v roce 2014. Na 39 lokalitách nebyl zjištěn žádný vodní pták (viz tab. 1, obr. 1).

Sčítání probíhalo v podmínkách **mírnější, teplotně nadprůměrné zimy**, průměrná lednová teplota v ČR dosahovala 2,0 °C. Předchozí prosinec 2014 byl také teplotně nadprůměrný, kdy průměrná měsíční teplota dosahovala 2,0 °C.

Tab. 1. Souhrnné údaje o rozsahu sčítání v lednu 2015 v jednotlivých oblastech České republiky.

Table 1. Total numbers of counted sites in various parts of Czech Republic in January 2015.

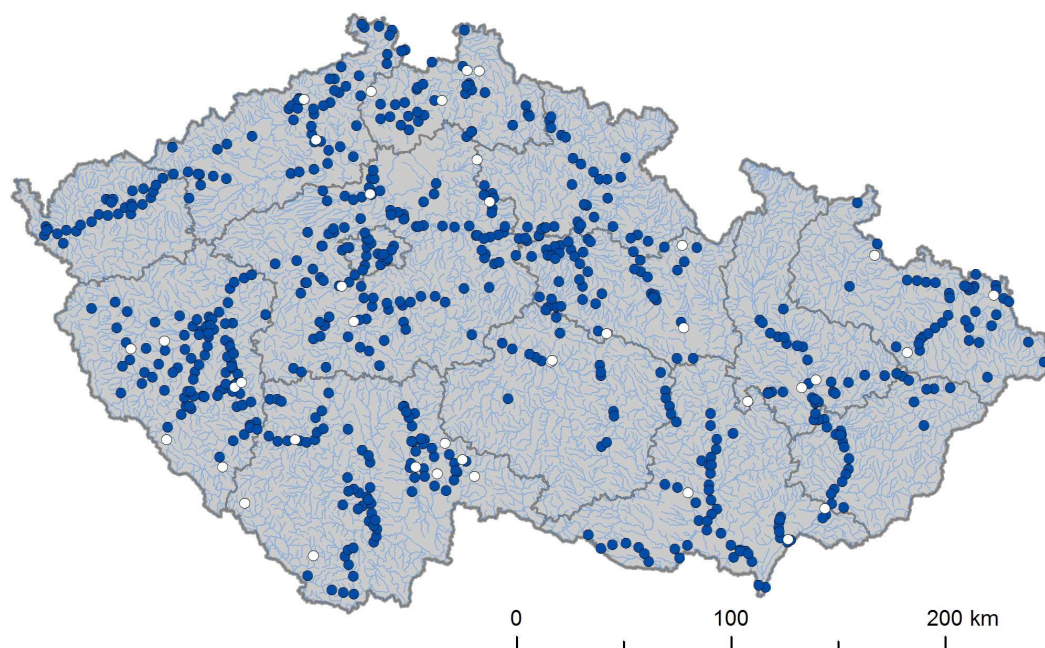
oblast region	celkový počet lokalit number of sites	lokality bez ptáků sites with zero counts
západní Čechy (<i>West Bohemia</i>)	123	6
severní Čechy (<i>North Bohemia</i>)	87	6
střední Čechy (<i>Central Bohemia</i>)	123	5
jižní Čechy (<i>South Bohemia</i>)	86	8
východní Čechy (<i>East Bohemia</i>)	100	5
jižní Morava (<i>South Moravia</i>)	85	3
severní Morava (<i>North Moravia</i>)	80	6
celkem total	684	39

Seznam spolupracovníků v lednu 2015

List of volunteers in January 2015

Matyáš Adam, Dana Adamová, Radek Bače, František Bárta, Jiří Bartoš, Markéta Bartošová, Jaroslav Bažant, Karel Bejček, Pavel Benda, Pavel Bergmann, Petr Berka, Marek Berka, Vlasta Bezečná, Tomáš Bodnár, Vladimír Bouček, Marie Boušová, Jan Brchel, Vojtěch Brlík, Vojtěch Brož, Jiří Brožek, Michaela Brožová, František Buben, Ondřej Bureš, Oldřich Bušek, Miroslava Bžonková, CICONIA, Jakub Čejka, Jan Černý, Jaroslav Červinka, Kamil Čihák, Štěpánka Čížková, Tomáš Diviš, Jiří Doboš, Mojmír Dostál, Miroslav Dusík, Dagmar Dvořáčková, DESOP Plzeň, Lada Dvořáčková, Jana Eretová, Fénix o.s., Petr Filippov, Jarmila Filippovová, Jan Fišer, Radek Fišer, Jiří Flousek, Miroslav Foltýn, Milan Frencl, Pavel Gajda, Jana Glombová, David Grossmann, Jan Grúz, Nadežda Gutzerová, V. Hájek, Marek Haluzík, Lenka Hanhur Fischerová, Jan Hartl, Anna Hašková, Otakar Heis, L. Helclová, Marie Helebrandová, Jana Helebrandová, Ivo Hertl, Josef Hlásek, Václav Hlaváč, Jakub Hlaváček, Jiří Hlaváček, Petra Hlaváčová, Miroslav Honců, Zdeněk Honus, Jan Horák, Miroslava Horáková, David Horal, Kateřina Svádová Hotová, Zdeněk Houdek, Jan Hrabě, Eva Hrdličková, Karel Hurt, Miloš Chaloupka, Jaroslav Chloupek, Josef Chytil, Pavla Chytilová, Dětmar Jäger, Josef Jahelka, Jiřina Jelenová, Aleš Jelínek, Miroslav Jelínek, Robert Jenč, Milan Jenč, Bohuslav Ježdík, 42.OVS Jilemnice, Zuzana Jůzlová, Lukáš Kadava, Antonín Kaduch, Karolína Kalinová, Elena Kameníková, Gedeon Kašpar, Michal Kavka, Blanka Kloučková, Eva Knižátková, Pavlína Kočicová, Radim Kočvara, Hana Kočvarová, Zdeněk Konečný, Michaela Kopečková, Pavel Koubek, Miloš Kovář, Václav Kovář, Petra Kovářová, Petr Krása, František Kraus, Jana Kristianová, Šimon Kronus, Daniel Křenek, Vladislav Kubíček, Rudolf Kučera, Robert Kulík, Martin Kupka, Václav Kural ml., Václav Kural st., Pavel Kurka, Petr Lang, Anna Langrová, Jiří Lehký, Jakub Lehký, Vladimír Lemberk, Leoš Lipl, Ladislav Lisztwan, Jan Lobotka, Jiří Lobotka, Václav Luka, Jiří Mach, Karel Machač, Petr Macháček, Karel Makoň, Martin Mandák, Jaroslav Marx a Lid Medvědího potoka, Bohumil Mášek, Kristýna Matějů, Petr Meca, Vladimír Melichar, Petr Mitrenga, Patrik Molitor, Petr Musil, Aneta Musilová, Karolína Musilová, Zuzana Musilová, Jan Mutl, Oldřich Myška, Roman Najbert, p. Neckář, NOS Nepomuk, Jiří Neudert, Miroslav Neznámý, Libor Oplocký, Ivo Otáhal, Miloš Paisker ml., Miloš Paisker st., Jiří Pavelka, Karel Pavelka, Jaroslav Pešťák, Luděk Plot, Michal Podhrázký, Klára Poláková, Jindřich Poříz, Jana Pospíšková, Libor Praus, Daniel Procházka, Renata Procházková, Erika Prokešová, Martin Pudil, Miroslav Půlpán, Jiří Pykal, Antonín Reiter, Daniela Reiterová, Ladislav Rektoris, Radek Remar, p. Ritchel, Dušan Rossi, p. Roubalíková, Pavel Růžek, Tomáš Ryneš, Jindra Rýzlerová, Leoš Řičánek, Jana Sadílková, Mojmír Sedláček, Svatava Sekerková, Libor Schröpfer, Katarína Slabeyová, Jiří Sladký, Martin Smola, Helena Smutná, Jaroslav Somolík, Václav Souček, Vít Sova, Robert Stejskal, Martin Strnad, Jan Stříteský, p. Suržinová, Martin Süss, Marie Süssová, Alena Svobodová, Jan Sychra, Jaroslav Šabatka, Jan Ševčík, Jiří Ševčík, Libor Ševčík, Jan Šinko, Jiří Šírek, Vlasta Škorpíková, Jana Škorpilová, Milan Škrott, Róbert Špilák, Vojtěch Šroller, Lenka Štěpánková, Olga Štěpánková, Vladimír Štorek, Petr Šuma, Václav Šutera, Petr Švehla, Pavel Tauber, Vít Tejrovský, Pavel Theiner, Petr Tichý, Aleš Toman, Václav Tomášek, Hana Tomsová, Michal Turjanica, Libuše Turjanicová, Zdeněk Tyller, Lubor Urbánek, Radovan Urválek, Roman Vacík, Martin Valášek, Zdeněk Valeš, Šárka Vančurová, Michal Vašík, Martin Vavřík, Zdeněk Vermouzek, Jaromír Veselý, Martin Veselý, Zdeněk Veselý, Jiří Vitovský, Jiří Vlček, Roman Vlček, Dušan Vodnárek, Jaroslav Vojta, Pavel Volf, Otakar Vorel, Petr Voříšek, Josef Vozanka, Jakub Vrána, Světlana Vránová, Martin Vymazal, Jiří Vyskočil, p. Wenischová, Jiří Zajíc, Jaroslav Zaňát, Petr Zobač, Ladislav Žoha

Omlouváme se všem spolupracovníkům, které jsme v seznamu omylem neuvedli, a za případné chyby.

Obr. 1. Distribuce sledovaných lokalit na území České republiky v lednu 2015. Černé kroužky představují lokality, kde byl zaznamenán alespoň 1 druh vodních a mokřadních ptáků, bílé kroužky představují 39 lokalit, kde nebyl v lednu 2015 zjištěn žádný vodní pták.

Fig. 1. Distribution of investigated wetland sites in the Czech Republic in January 2015. Close squares represent sites with at least one waterbird, open circles represent 39 sites without waterbirds in January 2015.

Výsledky

V lednu 2015 proběhlo IWC na 684 lokalitách a bylo při něm zjištěno celkem **61 druhů ptáků** v celkovém počtu **237 529 exemplářů**.

Nejpočetnějším druhem byla kachna divoká (*Anas platyrhynchos*), jež řádově přesahovala početnost ostatních nejhojnějších druhů, dále následovala husa běločelá (*Anser albifrons*), racek chechtavý (*Larus ridibundus*), kormorán velký (*Phalacrocorax carbo*) a lyska černá (*Fulica atra*). **Nejhojnější druhy**, tedy zastížené na největším počtu sledovaných lokalit, byly zjištěny v tomto pořadí: kachna divoká (*Anas platyrhynchos*), volavka popelavá (*Ardea cinerea*), kormorán velký (*Phalacrocorax carbo*), labuť velká (*Cygnus olor*) a morčák velký (*Mergus merganser*) viz tab. 2 a 3.

Počty volavek popelavých a ledňáček říčních (*Alcedo attis*) byly **v jednotlivých regionech** víceméně rovnoměrné. Ve středních Čechách byly zjištěny nejvyšší počty zimujících potápek malých (*Tachybaptus ruficollis*), kormoránů velkých, labutí velkých, morčáků velkých, slípek zelenonohých (*Galinula chloropus*). Potápka roháč (*Podiceps cristatus*), husa polní (*Anser fabalis*), polák velký (*Aythya ferina*), polák chocholačka (*Aythya fuligula*), racek chechtavý (*Larus ridibundus*), racek bouřní (*Larus canus*) a racek stříbřitý (*Larus argentatus*) byli nejpočetnější v severních Čechách. Husa běločelá (*Anser albifrons*) a velká (*Anser anser*), hvízdák eurasijský (*Anas penelope*), kopřivka obecná (*Anas strepera*), čírka obecná (*Anas crecca*), kachna divoká, polák kaholka (*Aythya marila*), hohol severní (*Bucephala clangula*), morčák bílý (*Mergellus albellus*), orel mořský (*Haliaeetus albicilla*) a lyska černá dosahovali nejvyšších počtů na jižní Moravě. Nejvíce volavek bílých (*Egretta alba*) a skorců vodních

(*Cinclus cinclus*) bylo zaznamenáno ve východních Čechách. Nejvíce racků bělohlavých (*Larus cachinnans*) bylo zjištěno na severní Moravě.

Na přehradních nádržích byly nejpočetněji zastoupeny především: potápka roháč, husa polní, husa běločelá, kopřivka obecná, polák chocholačka, polák kaholka, turpan hnědý (*Melanitta fusca*), hohol severní, morčák bílý, lyska černá, racek stříbřitý a racek středomořský (*Larus michahelis*). Volavka bílá, husa velká a orel mořský byli nejpočetnější **na rybnících**. Hvízdák eurasijský, čírka obecná, polák velký, racek bouřní a racek bělohlavý **na průmyslových vodách**. Ostatní sledované druhy (zejména potápka malá, kormorán velký, labuť velká, kachna divoká, morčák velký, slípka zelenonohá, racek chechtavý, ledňáček říční a skorec vodní) převažovaly **na tekoucích vodách** (viz tab. 3).

Při sčítání v lednu 2015 byly **doloženy rekordní počty za celou historii IWC v ČR** (1966–2015) následujících druhů: potápka roháč, potápka žlutorohá (*Podiceps auritus*), volavka bílá, husice nilská (*Alopothen aegyptiacus*), husice rezavá (*Tadorna ferruginea*), kachnička mandarinská (*Aix galericulata*), hvízdák eurasijský, kachna divoká, zrzožlávka rudozobá (*Netta rufina*), hohol severní, jeřáb popelavý (*Grus grus*), konipas horský (*Motacilla cinerea*) a konipas bílý (*Motacilla alba*). Počty následujících druhů byly druhé nejvyšší za celou historii sčítání (1966–2015): vodouš kropenatý (*Tringa ochropus*), racek chechtavý a ledňáček říční. Labuť malá (*Cygnus columbianus*) byla na našem území v době zimování zjištěna poprvé, a stala se tak **jubilejním 100. druhem** vodních ptáků, zaznamenaným při IWC v České republice.

Z méně běžných druhů vodních ptáků byly v lednu 2015 zjištěny: potáplice malá (*Gavia stellata*), potáplice severní (*Gavia arctica*), potápka žlutorohá, potápka černokrká (*Podiceps nigricollis*), čáp bílý (*Ciconia ciconia*), labuť malá, labuť zpěvná (*Cygnus cygnus*), berneška rudokrká (*Branta ruficollis*), husice liščí (*Tadorna tadorna*), ostralka štíhlá (*Anas acuta*), lžičák pestrý (*Anas clypeata*), zrzožlávka rudozobá, polák malý (*Aythya nyroca*), turpan černý (*Melanitta nigra*), turpan hnědý (*Melanitta fusca*), morčák prostřední (*Mergus serrator*), chřástal vodní (*Rallus aquaticus*), jeřáb popelavý, bekasina otavní (*Gallinago gallinago*), slučka malá (*Lymnocyptes minimus*), koliha velká (*Numenius arquata*) a písík obecný (*Actitis hypoleucos*). Na sledovaných lokalitách se vyskytlo i několik tzv. **nepůvodních druhů**, a to husice nilská, husice rezavá, pižmovka velká (*Cairina moschata*), kachnička karolínská (*Aix sponsa*) a kachnička mandarinská a morčák chocholatý (*Lophodytes cucullatus*).

U dvou druhů (husa běločelá a kachna divoká) přesáhl počet zjištěných jedinců v roce 2015 na 4 lokalitách (Horní a prostřední zdrž VDNM, Lednické rybníky, Nechranická nádrž a řeka Odra) hranici **1 % tahové populace** (viz Wetlands International 2006 a <http://wpe.wetlands.org>) - viz tab. 4. Na těchto lokalitách bylo tedy dosaženo druhové kritérium pro **Mezinárodně významnou lokalitu (Ramsar Site)** u husy běločelé (4 lokality) a kachny divoké (1 lokalita).

Více než 2 000 jedinců všech druhů vodních ptáků bylo v lednu 2015 zjištěno na 17 lokalitách. Kritérium pro **Mezinárodně významnou lokalitu (Ramsar Site)** bylo splněno na Horní a prostřední zdrži vodního díla Nové Mlýny (28 088 ex.).

Dále byly **vysoké počty jedinců** zaznamenány na Nechranické přehradě, Lednických rybnících, Dolní zdrži VDNM, rybnících v CHKO Třeboňsko, přehradní nádrži Rozkoš, jezeru Most atd. Z říčních úseků byly početně nejbohatší úseky Jičínky mezi Novým Jičínem, Vltavy v Praze (Podolí – Mánesův most) a Dyje mezi Novými Mlýny a Lednicí (viz tab. 5 a obr. 2).

Tab. 2. Počet zjištěných jedinců jednotlivých druhů v lednu 2015 v regionech ČR (ZápC - západní Čechy, SevC - severní Čechy, StřC - střední Čechy, JižC - jižní Čechy, VycC - východní Čechy, JižM - jižní Morava, SevM - severní Morava).

Table 2. List of recorded species in regions in January 2015 (ZápC - West Bohemia, SevC - North Bohemia, StřC - Central Bohemia, JižC - South Bohemia, VycC - East Bohemia, JižM - South Moravia, SevM - North Moravia).

druh species	celkem total	ZápC	SevC	StřC	JižC	VycC	JižM	SevM
<i>Gavia stellata</i>	4	0	2	0	0	0	1	1
<i>Gavia arctica</i>	6	2	1	1	1	0	1	0
<i>Tachybaptus ruficollis</i>	433	25	59	127	18	17	110	77
<i>Podiceps cristatus</i>	403	8	195	43	5	35	39	75
<i>Podiceps auritus</i>	9	0	4	4	0	0	0	1
<i>Podiceps nigricollis</i>	1	0	1	0	0	0	0	0
<i>Phalacrocorax carbo</i>	9443	708	1196	2969	491	1349	1582	1141
<i>Egretta alba</i>	700	83	86	104	103	163	122	39
<i>Ardea cinerea</i>	1624	160	176	245	198	219	289	335
<i>Ciconia ciconia</i>	2	0	2	0	0	0	0	0
<i>Cygnus olor</i>	2173	265	322	624	196	156	505	105
<i>Cygnus columbianus</i>	1	0	0	0	1	0	0	0
<i>Cygnus cygnus</i>	1	0	0	0	0	0	0	1
<i>Anser fabalis</i>	5945	32	4500	0	413	845	115	0
<i>Anser albifrons</i>	25469	0	1200	1	681	273	21483	1831
<i>Anser anser</i>	1802	0	201	10	550	80	825	136
<i>Anser anser f. domestica</i>	1	0	0	0	0	1	0	0
<i>Anser spp.</i>	150	1	0	0	14	0	99	36
<i>Branta ruficollis</i>	1	0	0	0	0	0	1	0
<i>Alopochen aegyptiaca</i>	21	10	4	2	1	4	0	0
<i>Tadorna ferruginea</i>	4	0	0	0	0	0	4	0
<i>Tadorna tadorna</i>	1	0	0	0	1	0	0	0
<i>Cairina moschata</i>	17	4	1	5	0	3	3	1
<i>Aix sponsa</i>	6	0	2	3	0	0	0	1
<i>Aix galericulata</i>	46	0	4	13	1	0	28	0
<i>Anas penelope</i>	336	3	15	14	0	6	295	3
<i>Anas strepera</i>	198	8	12	32	3	21	112	10
<i>Anas crecca</i>	772	37	55	15	7	194	393	69
<i>Anas platyrhynchos</i>	146684	14287	16817	23188	14414	17480	41192	19290
<i>Anas acuta</i>	15	0	2	4	0	3	6	0
<i>Anas clypeata</i>	2	0	0	0	1	1	0	0
<i>Netta rufina</i>	6	0	0	0	1	3	0	2
<i>Aythya ferina</i>	1581	5	902	27	24	55	534	24
<i>Aythya nyroca</i>	2	0	2	0	0	0	0	0
<i>Aythya fuligula</i>	3593	15	1055	772	26	658	955	112
<i>Aythya marila</i>	69	0	9	1	0	0	53	6
<i>Mellanitta nigra</i>	2	0	0	1	0	0	0	1
<i>Mellanitta fusca</i>	16	0	6	0	0	0	9	1
<i>Bucephala clangula</i>	1523	55	150	81	57	330	808	40
<i>Mergellus albellus</i>	80	0	3	10	0	3	54	10
<i>Lophodytes cucullatus</i>	1	1	0	0	0	0	0	0
<i>Mergus serrator</i>	3	2	1	0	0	0	0	0
<i>Mergus merganser</i>	2846	470	547	610	155	168	441	454
<i>Anatinae spp.</i>	400	77	0	0	1	0	310	12

druh species	celkem total	ZápC	SevC	StřC	JižC	VycC	JižM	SevM	
<i>Haliaeetus albicilla</i>	106	9	14	11	21	11	37	3	
<i>Rallus aquaticus</i>	4	0	0	1	0	0	0	3	
<i>Gallinula chloropus</i>	515	7	38	351	22	27	67	3	
<i>Fulica atra</i>	8803	261	1579	2101	23	1406	2319	1111	
<i>Grus grus</i>	4	0	1	3	0	0	0	0	
<i>Gallinago gallinago</i>	6	0	0	0	0	0	0	0	
<i>Lymnocyrtus minimus</i>	4	0	0	0	0	0	0	0	
<i>Numenius arquata</i>	3	0	0	0	0	0	3	0	
<i>Tringa ochropus</i>	22	0	1	0	1	4	8	8	
<i>Actitis hypoleucos</i>	3	0	0	0	0	3	0	0	
<i>Larus ridibundus</i>	12318	1	5579	4601	124	442	1227	344	
<i>Larus canus</i>	3310	3	2431	21	0	5	293	557	
<i>Larus argentatus</i>	1059	0	1051	1	0	0	0	7	
<i>Larus cachinnans</i>	1390	3	422	37	1	140	24	737	
<i>Larus michahelis</i>	61	0	60	0	0	0	0	1	
<i>Larus cachin./argentatus</i>	2716	20	1204	23	52	116	752	549	
<i>Alcedo atthis</i>	271	53	17	67	14	31	46	42	
<i>Motacilla cinerea</i>	46	5	4	7	2	6	9	13	
<i>Motacilla alba</i>	38	1	0	5	2	0	29	1	
<i>Cinclus cinclus</i>	431	66	34	34	14	167	44	72	
<i>Emberiza schoeniclus</i>	27	0	0	4	0	0	22	1	
CELKEM	TOTAL	237 529	15 759	30 962	35 209	15 903	25 273	64 022	21 567

Tab. 3. Počet zjištěných jedinců jednotlivých druhů v lednu 2015 na různých typech vod.

Table 3. List of recorded species in different types of waters in January 2015.

druh species	počet lokalit number of sites	celkem total	přehrady reservoirs	rybníky fishponds	prům. vody industr. waters	řeky, potoky rivers, stress waters
<i>Gavia stellata</i>	3	4	2	0	2	0
<i>Gavia arctica</i>	5	6	3	1	2	0
<i>Tachybaptus ruficollis</i>	113	433	14	22	10	387
<i>Podiceps cristatus</i>	44	403	237	14	134	15
<i>Podiceps auritus</i>	4	9	4	0	4	1
<i>Podiceps nigricollis</i>	1	1	0	0	0	1
<i>Phalacrocorax carbo</i>	262	9443	2115	574	1813	4934
<i>Egretta alba</i>	156	700	59	277	152	212
<i>Ardea cinerea</i>	368	1624	119	668	111	724
<i>Ciconia ciconia</i>	1	2	0	2	0	0
<i>Cygnus olor</i>	246	2173	177	597	197	1202
<i>Cygnus columbianus</i>	1	1	0	1	0	0
<i>Cygnus cygnus</i>	1	1	0	0	1	0
<i>Anser fabalis</i>	12	5945	5032	476	360	37
<i>Anser albifrons</i>	17	25469	15707	6713	268	2781
<i>Anser anser</i>	42	1802	361	1121	50	270
<i>Anser anser f. domestica</i>	1	1	0	1	0	0
<i>Anser spp.</i>	6	150	1	0	0	149
<i>Branta ruficollis</i>	1	1	1	0	0	0

druh species	počet lokalit number of sites	celkem total	přehrady reservoirs	rybníky fishponds	prům. vody industr. waters	řeky, potoky rivers, stress
<i>Alopochen aegyptiaca</i>	9	21	5	6	4	6
<i>Tadorna ferruginea</i>	1	4	0	0	0	4
<i>Tadorna tadorna</i>	1	1	0	1	0	0
<i>Cairina moschata</i>	14	17	0	3	0	14
<i>Aix sponsa</i>	3	6	5	0	0	1
<i>Aix galericulata</i>	11	46	14	1	0	31
<i>Anas penelope</i>	28	336	114	45	159	18
<i>Anas strepera</i>	30	198	96	24	53	25
<i>Anas crecca</i>	41	772	77	251	270	172
<i>Anas platyrhynchos</i>	609	146684	33680	37562	20901	54525
<i>Anas acuta</i>	11	15	4	4	5	2
<i>Anas clypeata</i>	2	2	0	2	0	0
<i>Netta rufina</i>	3	6	0	1	5	0
<i>Aythya ferina</i>	40	1581	526	116	905	24
<i>Aythya nyroca</i>	1	2	0	0	0	2
<i>Aythya fuligula</i>	78	3593	1518	127	980	968
<i>Aythya marila</i>	5	69	53	0	16	0
<i>Melanitta nigra</i>	2	2	1	0	1	0
<i>Melanitta fusca</i>	3	16	15	0	1	0
<i>Bucephala clangula</i>	62	1523	933	172	254	162
<i>Mergellus albellus</i>	9	80	51	10	19	0
<i>Lophodytes cucullatus</i>	1	1	0	0	0	1
<i>Mergus serrator</i>	2	3	3	0	0	0
<i>Mergus merganser</i>	182	2846	699	707	471	968
<i>Anatinae spp.</i>	11	400	0	0	0	400
<i>Haliaeetus albicilla</i>	55	106	24	46	2	34
<i>Rallus aquaticus</i>	3	4	0	3	1	0
<i>Gallinula chloropus</i>	87	515	8	136	32	339
<i>Fulica atra</i>	155	8803	3575	310	2934	1981
<i>Grus grus</i>	2	4	3	0	0	1
<i>Gallinago gallinago</i>	2	6	0	0	0	0
<i>Lymnocyptes minimus</i>	1	4	0	0	0	0
<i>Numenius arquata</i>	1	3	0	3	0	0
<i>Tringa ochropus</i>	14	22	0	7	1	14
<i>Actitis hypoleucos</i>	1	3	3	0	0	0
<i>Larus ridibundus</i>	91	12318	2677	1330	3487	4824
<i>Larus canus</i>	29	3310	1097	299	1884	30
<i>Larus argentatus</i>	16	1059	906	13	5	135
<i>Larus cachinnans</i>	47	1390	431	113	769	51
<i>Larus michahelis</i>	2	61	60	1	0	0
<i>Larus cachinnans/argentatus</i>	71	2716	664	451	1336	265
<i>Alcedo atthis</i>	171	271	11	43	13	203
<i>Motacilla cinerea</i>	32	46	0	4	1	41
<i>Motacilla alba</i>	9	38	0	7	0	31
<i>Cinclus cinclus</i>	94	431	12	0	0	419
<i>Emberiza schoeniclus</i>	5	27	0	1	22	4
CELKEM	TOTAL	237 529	55 374	48 847	31 100	73 374

Tab. 4. Přehled lokalit, kde jednotlivé druhy vodních ptáků v roce 2015 přesáhly 1 % hranici tahové populace.

Table 4. List of sites with 1% threshold of flyway population in January 2015.

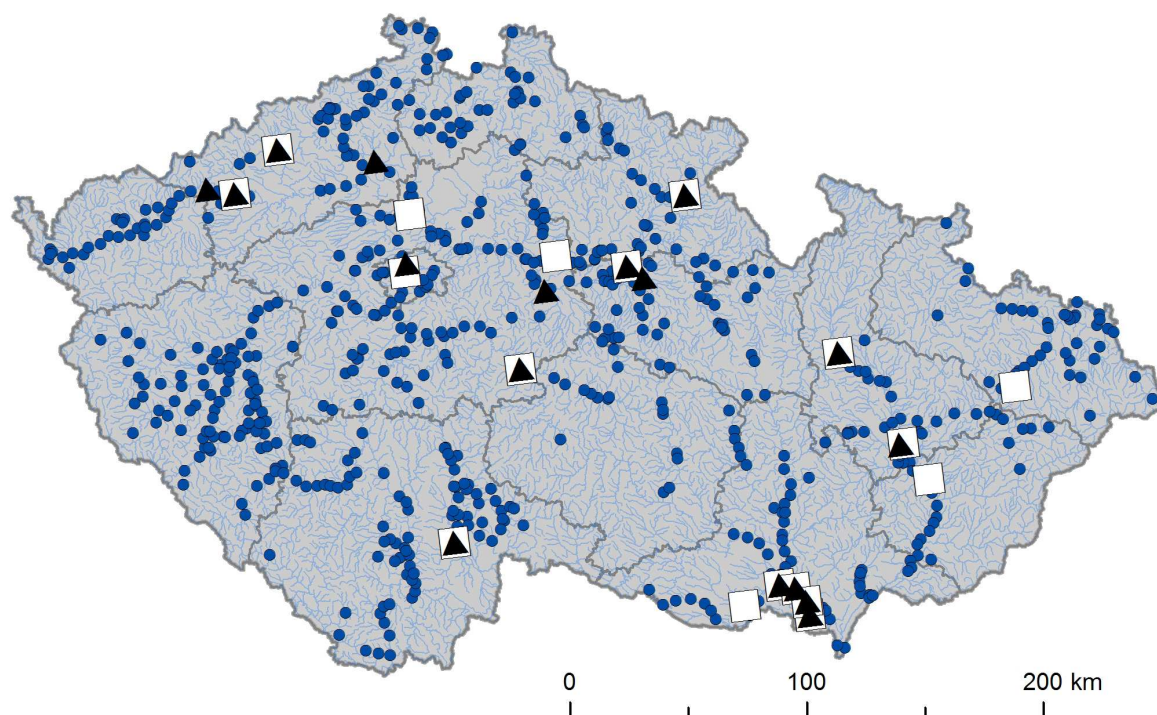
lokality site	datum date	počet number	kriterium criterion
Anser albifrons			
21002 Nechranická přehrada	17.01.2015	1 200	1 100
61005 vodní dílo Nové Mlýny I (horní a prostřední zdrž)	16.01.2015	14 500	1 000
62052 Lednické (Hlohovecký, Prostřední, Mlýnský, Nesyt)	17.01.2015	6 000	1 100
74013 ODRA: Hladké Životice - Bartošovice	23.01.2015	1 800	1 100
Anas platyrhynchos			
61005 vodní dílo Nové Mlýny I (horní a prostřední zdrž)	17.01.2015	10 600	10 000

Tab. 5. Přehled mokřadních lokalit s více než 2 000 jedinci vodních ptáků v lednu 2015.

Table 5. List of wetland sites with more than 2 000 waterbirds in January 2015.

kód lokality site number	lokality site name	počet ex. number of indiv.
61005	vodní dílo Nové Mlýny I (horní a prostřední zdrž)	28 088
21002	Nechranická přehrada	15 521
62052	Lednické rybníky (Hlohovecký, Prostřední, Mlýnský, Nesyt)	10 352
61009	vodní dílo Nové Mlýny II (třetí zdrž + Strachotín)	8 669
42000	rybníky v CHKO Třeboňsko	6 800
51001	Rozkoš	6 617
23062	jezero Most	6 282
62066	Záhlinické rybníky	4 269
33006	pískovna Zálezlice	4 050
73003	Štěrkopískovna Mohelnice	3 836
74134	JIČÍNKA: Nový Jičín - Kunín	3 437
73008	Štěrkopískovna Troubky	3 202
34020	VLTAVA: Podolí - Mánesův most	2 881
63014	odkalovací nádrže Hrušovany nad Jevišovkou	2 539
31003	přehrada na Želivce	2 368
31001	Žehuňská přehrada	2 071
64076	DYJE: Nové Mlýny - Lednice	2 018

Nejvyšší počty druhů vodních ptáků (26 druhů) byly zjištěny na Nechranické přehradě a dále pak na Horní a prostřední nádrži Vodního díla Nové mlýny (25 druhů) a Štěrkopískovně Dombas u Tovačova (21 druhů). Na 15 lokalitách bylo zjištěno v lednu 2015 více než 15 druhů vodních ptáků. Mezi říčními úseky bylo druhově nejbohatší lokalitou Labe mezi Roudnicí nad Labem a Litoměřicemi - viz tab. 6 a obr. 2.

Obr. 2. Lokality s nejvyšším počtem zjištěných druhů a jedinců vodních ptáků na území ČR v lednu 2015. Černé trojúhelníky představují lokality s 15 a více druhů, bílé čtverce představují lokality s více než 2 000 jedinci vodních ptáků. Malé kroužky pak představují ostatní sledované lokality v lednu 2015.

Fig. 2. Distribution of wetland sites with the highest numbers of wintering waterbird species and individuals in the Czech Republic in January 2015. Black triangles represent sites with 15 and more waterbird species, white squares represent sites with more than 2 000 individuals of waterbirds. Small circles represent other sites covered by IWC in January 2015.

Tab. 6. Přehled mokřadních lokalit s 15 a více druhů vodních ptáků v lednu 2015.

Table 6. List of wetland sites with 15 and more waterbird species in January 2015.

kód lokality site number	Lokalita site name	počet druhů number of species
21002	Nechranická přehrada	26
61005	vodní dílo Nové Mlýny I (horní a prostřední zdrž)	25
73005	Štěrkopískovna Dombas u Tovačova, Anninské jezero	21
23062	jezero Most	20
24002	LABE: Roudnice nad Labem - Litoměřice	20
61009	vodní dílo Nové Mlýny II (třetí zdrž + Strachotín)	20
31003	přehrada na Želivce	19
42000	rybníky v CHKO Třeboňsko	19
62052	Lednické rybníky (Hlohovecký, Prostřední, Mlýnský, Nesyt)	19
51001	Rozkoš	16
64076	DYJE: Nové Mlýny - Lednice	16
73003	Štěrkopískovna Mohelnice	16
24020	OHŘE: Klášterec - Kadaň	15
34022	VLTAVA: most Barikádníků - Podbaba + Stromovka	15
54016	LABE: Němčice - Pardubice	15

Tab. 7. Poměr pohlaví sledovaných druhů kachen v lednu 2015.*Table 7. Adult sex ratio of duck species in January 2015.*

druh species	celkem total	samci males	samice females	poměr $M/(M+F)*100$	neurčeno unknown	podíl určených (%) known sex (%)
<i>Aix galericulata</i>	46	21	15	58.3	10	78.3
<i>Anas penelope</i>	336	22	15	59.5	299	11.0
<i>Anas strepera</i>	198	40	32	55.6	126	36.4
<i>Anas crecca</i>	772	151	139	52.01	482	37.6
<i>Anas platyrhynchos</i>	146 684	34 501	28 891	54.4	83 292	43.2
<i>Anas acuta</i>	15	13	2	86.7	0	100.0
<i>Netta rufina</i>	6	3	3	50	0	100.0
<i>Aythya ferina</i>	1 581	118	39	75.2	1 424	9.9
<i>Aythya nyroca</i>	2	1	1	50	0	100.0
<i>Aythya fuligula</i>	3 593	897	847	51.4	1 849	48.5
<i>Aythya marila</i>	69	4	10	28.6	55	20.3
<i>Mellanitta fusca</i>	16	4	2	66.7	10	37.5
<i>Bucephala clangula</i>	1 523	199	182	52.2	1 142	25.0
<i>Mergellus albellus</i>	80	27	51	34.6	2	97.5
<i>Mergus serrator</i>	3	1	2	33.3	0	100.0
<i>Mergus merganser</i>	2 846	991	766	56.4	1 089	61.7

Tab. 8. Poměr stáří vybraných sledovaných druhů v lednu 2015.*Table 8. Age ratio of selected species in January 2015.*

druh species	celkem total	mladí juven.	staří adults	ml./staří juv./ad (%)	neurčeno unknown	podíl určených (%) known age (%)
<i>Tachybaptus ruficollis</i>	433	2	59	3.4	372	14.1
<i>Podiceps cristatus</i>	403	6	45	13.3	352	12.7
<i>Phalacrocorax carbo</i>	9 443	458	1 485	30.8	7 500	20.6
<i>Ardea cinerea</i>	1 624	23	228	10.1	1 373	15.5
<i>Egretta alba</i>	700	3	60	0.05	637	9.0
<i>Cygnus olor</i>	2 173	441	1 053	41.9	679	68.8
<i>Anas penelope</i>	336	0	4	0.0	332	1.2
<i>Haliaeetus albicilla</i>	106	26	41	63.4	39	63.2
<i>Gallinula chloropus</i>	515	65	114	57.0	336	34.8
<i>Larus canus</i>	3 310	21	36	58.3	3 253	1.7
<i>Larus argentatus</i>	1 059	7	14	50.0	1 038	2.0
<i>Larus ridibundus</i>	12 318	82	1 318	6.2	10 918	11.4
<i>Larus cachinnans</i>	1 390	19	100	19.0	1 271	8.6
<i>Larus cachinnans/argentatus</i>	2 716	435	525	82.9	1 756	35.3

Podíl kachen, u nichž byl zaznamenán **poměr pohlaví**, se u jednotlivých druhů pohyboval mezi 9.9 až 100 %, přičemž extrémní hodnoty tentokrát nebyly doloženy pouze u málo početných druhů. Poměrně nízký počet takto určených ptáků byl zjištěn u poláka velkého (9.9 %), hvízdáka eurasijského (11 %), poláka kaholky (20.3 %) a překvapivě také u hohola severního (25 %). Naopak poměrně vysoký počet jedinců s určeným pohlavím byl zachycen u jiných potápivých kachen (polák chocholačka, morčák velký a morčák bílý), viz tab.7.

Samci převažovali u plovavých kachen a u poláků *Aythya* (polák velký, polák chocholačka), turpana hnědého, hohola severního a morčáka velkého. Jen u některých potápivých kachen s boreálním nebo tundrovým typem rozšíření byl naopak poměr pohlaví v lednu 2015 posunutý ve prospěch samic (polák kaholka a morčák bílý) – tab. 7.

Poměr mladých a starých ptáků se u vybraných druhů pohyboval v rozmezí 0 až 58.3 %, přičemž nízký počet ptáků s určeným stářím byl zaznamenán u hvízdáka eurasijského, racka bouřního a stříbřitého. Naopak vysoký podíl jedinců s určeným stářím byl zjištěn v případě labutě velké, orla mořského a slípky zelenonohé. Nejvyšší podíl mladých jedinců byl zjištěn u orla mořského a slípky zelenonohé. Naopak nízké zastoupení mladých jedinců bylo zjištěno u volavky bílé a racka chechtavého (tab. 8).

Poděkování

Velice děkujeme především všem dobrovolným spolupracovníkům zapojeným do sčítání i regionálním koordinátorům sčítání. Mezinárodní sčítání vodních ptáků v České republice v roce 2015 probíhalo za podpory projektu EHP-CZ02-OV-1-007-01-2014 “Monitoring stavu evropsky významných druhů rostlin a živočichů a druhů ptáků v soustavě Natura 2000”. Za pomoc při organizaci sčítání děkujeme pobočkám a klubům České společnosti ornitologické.

V tomto příspěvku byl použit mapový podklad © ESRI & NASA 2007.

Summary

International Waterbird Census (IWC) was carried out on 684 wetland sites in the Czech Republic in January 2015. In total, 237 529 individuals of 61 waterbird species were counted. Mallard Anas platyrhynchos was recorded as the most frequent and the most abundant waterbird species.

In January 2015, numbers of eight species were the highest in whole history of IWC in the Czech Republic (1966–2015): Great Crested Grebe, Horned Grebe, Great White Egret, Egyptian Goose, Ruddy Shelduck, Mandarin Duck, Eurasian Wigeon, Mallard, Red-crested Pochard, Goldeneye and Common Crane. Moreover, Bewicks's Swan (Cygnus columbianus) was recorded firstly during whole history of IWC in Czech Republic, as the 100th recorded waterbirds species by this monitoring programme in the Czech Republic.

The numbers of Grey Heron and Kingfisher were almost equal in all regions of the country. Some interesting regional patterns of distribution for individual species were found. The highest numbers of Little Grebe, Great Cormorant, Mute Swan, Goosander and Common Moorhen were recorded in Central Bohemia. Great Crested Grebe, Bean Goose, Common Pochard, Tufted Duck, Black-headed Gull and Common Gull were the most abundant in North Bohemia. White-fronted Goose, Greylag Goose, Eurasian Wigeon, Gadwall, Mallard, Greater Scaup, Goldeneye, Smew and White-tailed Eagle were the most abundant in South Moravia. Great White Egret and Dipper reached their highest numbers in Eastern Bohemia (see Table 2

and 3 for details). Total numbers of waterbird species recorded in four main wetland types (i.e. reservoirs, fishponds, industrial waters, rivers and streams) are given in Table 3.

Numbers of Great White-fronted Goose and Mallard exceeded 1 % threshold of flyway population on four sites (Wetlands International 2006 and <http://wpe.wetlands.org>); see Table 4.

More than 15 wintering waterbird species were recorded on 15 wetland sites and more than 2000 wintering waterbirds were found in 17 wetland sites located mostly in lowlands of Central and Northern Bohemia and in South Moravia (Table 5 and 6 and Figure 2).

The adult sex ratio was recorded in duck species in January 2015 in the Czech Republic (Table 7). Males prevailed in dabbling ducks (e.g. Wigeon, Gadwall, Common Teal, Mallard and Pintail) and in diving ducks (Common Pochard, Tufted Duck, Velvet Scoter, Goldeneye and Goosander). On the contrary, prevailing females were recorded in some diving ducks with northern distribution (e.g. Smew and Greater Scaup).

Moreover, age ratio was recorded in some waterbird species in January 2014. The highest proportion of young individuals was found out in White-tailed Eagle and Common Moorhen. On the contrary, the highest proportion of adult individuals was found out in Great White Egret and Black-headed Gull (Table 8).

Literatura

- Gilissen N., Haanstra L., Delany S., Boere G. & Hagemeyer W. 2002. Numbers and distribution of wintering waterbirds in the Western Palearctic and Southwest Asia in 1987, 1988 and 1999. Results from the International Waterbird Census. *Wetlands International Global Series No 11, Wageningen, The Netherlands*.
- Musil P. & Musilová Z. 2010. 45 let Mezinárodního sčítání vodních ptáků (IWC) v České republice. *Aythya* 3: 2–18.
- Musilová Z., Musil P. & Pellantová J. 2003. Mezinárodní sčítání vodních ptáků v České republice v letech 1998–2003. *Zprávy ČSO* 57: 17–23.
- Musilová Z. & Musil P. 2004. Mezinárodní sčítání vodních ptáků v České republice v lednu 2004. *Zprávy ČSO* 59: 33–37.
- Musilová Z. & Musil P. 2005. Mezinárodní sčítání vodních ptáků v České republice v lednu 2005. *Zprávy ČSO*, 61: 22–28.
- Musilová Z., Musil P., & Neuzilová Š. 2008. Mezinárodní sčítání vodních ptáků v České republice v lednu 2006 a 2007. *Aythya* 1: 5–13.
- Musilová Z., Musil P., Haas M., Strnad M. & Skuhrová M. 2009. Mezinárodní sčítání vodních ptáků v České republice v lednu 2008 a 2009. *Aythya* 2: 1–9.
- Musilová Z., Musil P. & Haas M. 2010. Mezinárodní sčítání vodních ptáků v České republice v lednu 2010. *Aythya* 3: 19–30.
- Musilová Z., Musil P. & Haas M. M. 2011. Mezinárodní sčítání vodních ptáků v České republice v lednu 2011. *Aythya* 4: 1–13.
- Musilová Z., Musil P. & Prokešová E. 2014a. Mezinárodní sčítání vodních ptáků v České republice v lednu 2012. *Aythya* 5: 1–13.
- Musilová Z., Musil P. & Prokešová E. 2014b. Mezinárodní sčítání vodních ptáků v České republice v lednu 2013. *Aythya* 5: 14–26.
- Pellantová J. 1995, 1996, 1997, 1998. Mezinárodní sčítání vodních ptáků na území České republiky v sezóně 1993/94, 1994/95, 1995/96, 1997/98. *Zprávy ČSO* 40: 3–7, 42: 3–7, 44: 3–8, 46: 2–6.
- Wetlands International 2002. Waterbird Population Estimates – Third Edition. *Wetlands International Global Series No. 12, Wageningen, The Netherlands*.
- Wetlands International 2006. Waterbird Population Estimates – Fourth Edition. *Wetlands International, Wageningen, The Netherlands*.